

**Силабус
навчальної дисципліни
«Бюджетування»**

Ступінь вищої освіти – перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

Освітньо-професійна програма 071, 072, 073

Рік навчання: 4, семестр: 8

Кількість кредитів: 5 (150 год.)

Мова викладання: українська

Підсумковий контроль – диференційований залік

Форма проведення занять – лекції, практичні заняття

Викладач курсу	Буряк Аліна Вікторівна
Контактний телефон	+380666152900
E-mail	Buriak.av@ukr.net
Електронна версія курсу	https://moodle.dpu.edu.ua/course/view.php?id=740
Консультації	Очні консультації: 2 год., перша середа березня 11-30, ауд.318 Онлайн-консультація в режимі Zoom в разі потреби

1. Коротка анотація до курсу.

Мета опанування дисципліни: полягає у наданні студентам знань про завдання і методи складання бюджетів та використання їх в якості інструменту планування і контролю в поточній виробничо-комерційній діяльності підприємств. Розкривається суть процесу бюджетування, його роль та можливості для ефективного управління господарською діяльністю. Узагальнюється та аналізується відомості щодо практичного аспекту втілення методу бюджетування у діяльності підприємств. Визначаються фактори, що впливають на якість процесу бюджетування та основні функції бюджетування. Окреслено основні переваги та його недоліки, етапи впровадження та здійснення бюджетування на підприємстві. Розглянуто бюджетну структуру організації, до якої належать бюджетний комітет, відділ бюджетного планування і аналізу, центри фінансової відповідальності. Одержані компетентності можуть бути затребувані на мікрорівнях.

2. Формат курсу – змішаний який має супровід в системі MOODLE, має структуру, контент, завдання і систему оцінювання.

3. Компетентності, які мають бути сформовані в результаті опанування навчальної дисципліни

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК03. Здатність планувати та управляти часом.

ЗК05. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.

ЗК08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК10. Здатність працювати у команді.

ЗК12 Здатність працювати автономно.

СК03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

СК04. Здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення

фінансових задач.

СК07. Здатність складати та аналізувати фінансову звітність.

СК10. Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення.

ФК3. Здатність складати та аналізувати фінансову звітність, інтерпретувати та використовувати фінансову та пов'язану з нею інформацію для проведення фінансово-економічних розрахунків.

ФК4. Здатність виконувати контрольні функції у сфері фінансів, банківської справи та страхування та володіти методиками проведення контрольних заходів різними суб'єктами фінансового контролю.

ФК5. Здатність обґрунтовувати, приймати професійні рішення в сфері фінансів, банківської справи та страхування та брати відповідальність за них.

4. Результати навчання:

ПРН04. Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.

ПРН05. Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

ПРН06. Застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення фінансових задач.

ПРН11. Володіти методичним інструментарієм здійснення контрольних функцій у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПРН19. Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.

ПРН20. Виконувати функціональні обов'язки в групі, пропонувати обґрунтовані фінансові рішення.

ПРН27. Виконувати контрольні функції у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

5. Обсяг курсу

Види заняття	Загальна кількість годин
Лекції	26
Семінарські заняття	24
Індивідуальна робота	3
Самостійна робота	97

6. Технічне й програмне забезпечення/ обладнання.

Здобувач вищої освіти частину практичного і лекційного часу витрачає в системі МУДЛ при ознайомленні з презентаційними матеріалами і опрацюванні тестів.

7. Політика курсу - дотримання академічної доброчесності відповідно до «Положення про академічну доброчесність в ДПУ». Порушенням академічної доброчесності здобувачів освіти вважається: академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, академічне шахрайство.

8. Схема дисципліни

Години/ семестр	Тема, план	Форма заняття та діяльності	Результати навчання	Вага оцінки (кіль- кість балів)
6/1	Тема1 Бюджетування в системі фінансового планування 1.Фінансовий план як програма управління фінансами підприємства 2. Важливість гендерно-орієнтованого бюджетування 4. Сутність, значення процесу бюджетування 5. Принципи бюджетування	Лекція Практичні заняття: тести, робота в групах, дискусія, Самостійна робота	ПРН04. Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування	2
6/1	Тема2 Бюджетування як технологія управління підприємством 1.Процес постановки бюджетування на підприємстві 2. Види і структура веденого (консолідованого) бюджету підприємства 3. Характеристика операційного бюджету. 4. Характеристика фінансового бюджету підприємств 5. Контролінг в бюджетуванні	Лекція Практичні заняття: тести, робота в групах, розрахункова робота Самостійна робота	ПРН05. Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).	2
6/1	Тема3 Методичні основи бюджетування на підприємстві 1.Складові бюджетування. 2.Алгоритм розробки методичних основ бюджетування. 3.Система бюджетів на підприємстві 4.Порядок складання бюджетів витрат за центрами відповідальності.	Лекція Практичні заняття: тести, робота в групах, дискусія, розрахункова робота. Самостійна робота	ПРН06. Застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення фінансових задач	3
6/1	Тема4 Розробка організаційної та фінансової структури підприємства 1.Основи управління за центрами відповідальності. 2.Типи центрів відповідальності та їх характеристика. 3.Формування центрів фінансової відповідальності підприємства. 4.Фінансова структура підприємства та її формування	Лекція Практичні заняття: тести, робота в групах, дискусія, розрахункова робота. Самостійна робота	ПРН20. Виконувати функціональні обов'язки в групі, пропонувати обґрунтовані фінансові рішення	3

6/1	Тема5 Розробка системи бюджетів та облікової політики підприємства 1. Основні принципи облікової політики. 2. Розробка принципів обліку готової продукції і реалізації та формування собівартості продукції. 3. Бюджетна структура підприємства. 4. Формування бюджетної системи на підприємстві	Лекція Практичні заняття: тести, робота в групах, дискусія, розрахункова робота. Самостійна робота	ПРН20. Виконувати функціональні обов'язки в групі, пропонувати обґрунтовані фінансові рішення	2
6/1	Тема6 Розробка операційних бюджетів підприємства 1. Види операційних бюджетів та їх особливості. 2. Бюджет продажів. 3. Бюджет витрат. 4. Формування зведеного бюджету доходів і витрат	Лекція Практичні заняття: тести, робота в групах та індивідуально, дискусія, розрахункова робота. Самостійна робота	ПРН19. Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань. ПРН20. Виконувати функціональні обов'язки в групі, пропонувати обґрунтовані фінансові рішення.	3
8/1	Тема7 Зміст і технологія складання фінансових бюджетів 1. Види фінансових бюджетів та принципи їх побудови. 2. Бюджет руху грошових коштів. 3. Бюджет активів і пасивів. 4. Капітальний бюджет. 5. Організація фінансової роботи з виконання бюджетів	Лекція Практичні заняття: тести, робота в групах та індивідуально, дискусія, розрахункова робота. Самостійна робота	ПРН19. Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань. ПРН20. Виконувати функціональні обов'язки в групі, пропонувати обґрунтовані фінансові рішення.	3
6/1	Тема8 Аналіз і оцінка виконання бюджетів 1. Бюджетний контроль та аналіз відхилень. 2. Організація контролю за виконанням бюджету. 3. Контроль на основі гнучких бюджетів. 4. Система матеріального стимулювання як інтегральна частина бюджетування	Лекція Практичні заняття: тести, робота в групах та індивідуально, дискусія, розрахункова робота. Самостійна робота	ПРН11. Володіти методичним інструментарієм здійснення контрольних функцій у сфері фінансів, банківської справи та страхування	2

9. Система оцінювання. Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою.

Розподіл балів з навчальної дисципліни «Бюджетування»

Модулі	Модуль 1 – (20 балів)				Загальна оцінка з дисципліни = 50 балів + 50 балів (екзамен)
Загальна кількість балів за модулем №1	10			10	
Теми	Т.1	Т.2	Т.3.	Т.4	
Відповідь на семінарському занятті	2	2	3	3	
Самостійна робота	Оцінювання самостійної роботи здійснюється під час семінарських занять та написання контрольної роботи				Контрольний захід 1

Модулі	Модуль 2 – (25 балів)				
Загальна кількість балів за модулем №1	10				15
Теми	T.5	T.6	T.7	T.8	Контрольний захід 2
Відповідь на семінарському занятті	2	2	2	2	
Самостійна робота	Оцінювання самостійної роботи здійснюється під час семінарських занять та написання контрольної роботи				
Індивідуальна робота	2				
Тестування в MOODL	5				

10.Шкала оцінювання

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ЄКТС	Значення оцінки ЄКТС	Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою	
					Екзамен/ диф. залік	Залік
90-100	A	відмінно	Здобувач вищої освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили	високий	відмінно	зараховано
80-89	B	дуже добре	Здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	достатній (конструктивно-варіативний)	добре	
70-79	C	добре	Здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок			
60-69	D	задовільно	Здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих.	середній (репродуктивний)	задовільно	
50-59	E	достатньо	Здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні.			
35-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю	Здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.	Низький (рецептивний)	Незадовільно	не зараховано

0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням залікового кредиту	Здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів.			
------	---	--	--	--	--	--

11. Політика оцінювання

- **Політика щодо дедлайнів та перескладання:** Завдання, які виконуються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (- 10 балів). Перескладання модулів відбувається із дозволу дирекції ННІ / Факультету за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- **Політика щодо академічної доброчесності:** Письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів).
- **Політика щодо відвідування:** Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання.

Загальна система оцінювання курсу	Виконання всіх видів навчальних робіт впродовж семестру/екзамен - 50/50%
Практичні заняття	Практичні заняття проходять у вигляді тестування, роботи в групах та індивідуально, дискусії, виконання розрахункової роботи
Умови підсумкового контролю	Підсумковий контроль включає виконання теоретичних питань, тестових завдань та ситуаційних завдань

12. Рекомендована література

Основна

1. Білоусова О.С. Фінансове планування на підприємствах : теорія, методологія, практика. Київ: НАН України, Ін-т екон. та прогнозів, 2022. 388 с.
2. Бюджетування суб'єктів господарювання: Навчальний посібник / Н.М. Давиденко, А.В. Буряк, З.М. Тітенко - К.: ЦП «Компринт», 2020. – 430с
3. Поліщук С.В., Макалюк І.В. Планування і контроль на підприємстві: Частина 1. Бюджетування бізнеспроцесів на підприємстві: Комп'ютерний практикум. : навч. посіб. для здобувачів ступеня бакалавра за спеціальністю 051 Економіка. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського. 2022. 74 с.
4. Скоробогатова Н.Є. Бюджетування в управлінні: конспект лекцій. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського. 2023. 155 с
5. Хлевицька Т.Б. Фінансове планування та бюджетування: навчальний посібник. Київ. Державний університет телекомунікацій, 2021. 130 с.

Допоміжна

6. Актуальні аспекти розвитку суб'єктів підприємництва в умовах глобальної економіки : моногр. За заг. ред. Т. Гринько. Дніпро : Видавець Біла К. 2021. 416 с.
7. Буряк А.В., Бойко С.В., Дем'яненко І.В. Корпоративне бюджетування податків аграрними та переробними підприємствами. Агросвіт. № 15-16, 2022 р. С. 33-39.
8. Буряк А.В., Бойко С.В., Дем'яненко І.В. Фінансування аграрних підприємств: аналіз довгострокових трендів та структурних зрушень. Економіка та управління АПК. 2021. № 2 С.110-118
9. Буряк А.В., Дем'яненко І.В., Дем'яненко Т.С. Контролінг: інтеграційна субстанція фінансового менеджменту в ієрархії управління підприємством. Сучасні проблеми бухгалтерського обліку та фінансів: III Всеукраїнська науково-практична конференція 16-17 листопада 2021р. Київ: ННІЕУ НУХТ, 2023.

10. Давиденко Н.М., Буряк А.В. Чинники впливу на фінансовий потенціал аграрних суб'єктів господарювання. *Бізнес-навігатор* 2 (69) 2022, с.115-119
11. Дергалюк Б., Деркач Н. (2023). Фінансове планування діяльності малого підприємства. *Економіка та суспільство*, (57). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-57-7>
12. Дорошенко О.О., СорокатиїВ.М. Фінансове планування на підприємстві як метод мінімізації фінансових ризиків. *Ефективна економіка*, 2021.№ 10. С.97–108.
13. Іванова В.В. Планування діяльності підприємства: Навч. посібник. К.: Центр навчальної літератури. 2021. 427 с.
14. Кирильєва Л. О., Наумова Т. А. (2022). Цифровізація в процесі бюджетування інноваційної діяльності підприємств. Міжнародна науково-практична конференція «Глобалізація та розвиток інноваційних систем:тенденції, виклики,перспективи» 3-4 листопада 2022 року
15. Крамаренко, К. (2023). Методи бюджетування та їх місце у системі фінансового забезпечення бюджетних установ. *Економіка та суспільство*, (55). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-1>
16. Метіль Т.К., Максимчук І.А. Організація управлінського обліку в інформаційному просторі підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. №16/2021. С.46-50.
17. Микитин, О. (2023). Особливості планування грошових потоків підприємств за євроінтеграційних умов під час війни. *Економіка та суспільство*, (55). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-73>
18. Нечипоренко А.В., Стабіас С.М. "Фінансове планування та прогнозування в системі управління підприємством." *Ефективна економіка* 10 (2022).
19. П'ятак, Т. (2023). Фінансове планування діяльності підприємства на основі організаційного проектування. *Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" (економічні науки)*, (1), 50–56. <https://doi.org/10.20998/2519-4461.2023.1.50>
20. Ширяєва Л. В., Кандєєва В. В. (2023). Бюджетування і планування в системі контролінгу. *Економіка підприємства: сучасні проблеми теорії та практики: Матеріали*, 335.
21. Шульга, О. (2023). Напрями удосконалення організації фінансового планування діяльності підприємства. *Підприємництво та інновації*, (26), 58-62.

Інформаційні ресурси в Інтернет

22. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої ради України. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/>
23. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://portal.rada.gov.ua>.
24. Офіційний веб-портал Державної казначейської служби України. – Режим доступу: <http://treasury.gov.ua/main/uk/index>
25. Офіційний веб-сайт Державної митної служби України. – Режим доступу: <http://www.customs.gov.ua/dmsu/control/uk/index>
26. Офіційний портал Державної податкової служби України. – Режим доступу: <http://sts.gov.ua/>
27. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
28. Офіційний веб-сайт Державної фінансової інспекції України. – Режим доступу: <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/index>
29. Офіційний веб-сайт Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua>
30. Офіційний веб-сайт Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. – Режим доступу: <http://www.minregion.gov.ua>
31. Офіційний веб-сайт Міністерства соціальної політики України. – Режим доступу: <http://www.mlsp.gov.ua>

32. Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/>

Міжнародні видання

33. Dr. Mbonigaba Celestin. (2021) Planning, budgeting and budgetary control. Techniques and Essentials. International Journal of Scientific Advances Publisher. P.137 <https://brainajournal.com/manuscripts/BOOK-JULY21.pdf>
34. Best practices for planning & budgeting. Prophix. P.14 <https://www.encycorebusiness.com/app/uploads/2016/09/best-practices-for-planning-budgeting.pdf>
35. Buriak A. Demyanenko I. Controlling: integrative substance of financial management of enterprises. Ukraine, Bulgaria, EU: modern trends in the development of science, technology and innovation: materials VII International Scientific and Practical Conference (Burgas, Bulgaria, July 2-7, 2023) Burgas: Avangard Prima, 2023. 134 p. P. 70-73.
36. Buriak A. Demyanenko I. Problems of budgeting financial plans. Material V International Scientific and Practical Conference «Ukraine, Bulgaria, EU: Economic and Social Development Trends», 26 June – 4 July 2021, Burgas, Bulgaria. – Avangard Prima. P. 98-104.
37. National and world financial and economic systems in the conditions of modern challenges. N. Davydenko, L. Gutsalenko, Ye. Kaliuha, V. Pabat, Yu. Nehoda, O. Mykoliuk and others: [Ed. by Doctor of Economic Sciences, Prof. Davydenko N.M.]. Collective monograph Verlag. SWG imex GmbH, Nürnberg, Deutschland, 2021. 324 p
38. Ostrovska H.Yo., Sherstiuk R.P., Tsikh H. V., Demianyshyn V.H., Danyliuk-Chernykh I.M. Conceptual Principles of Learning Organization Building. Naukovyi Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu, 2021, No3. C.167–172. DOI: <https://doi.org/10.33271/nvngu/2021-3/167>
39. T.Metil, S. Maryanova, S. Petrovska, A. Lysenko, M. Kravchenko. Organization of management accounting on the basis of the process approach automation. Academy of accounting and financial studies journal.. Volume 23, special issue 2, 2019.
40. Trisa Wahyuningsih, Lintang Venusita. (2022) Financial analysis of retail companies using the altman, springate, zmijewski, fulmer, and grover bankruptcy prediction models. Journal of Accounting, Entrepreneurship, and Financial Technology. Vol 3 No 2. URL: <https://journal.uc.ac.id/index.php/JAEF/article/view/2661>
41. Li Z (2023) The Role of Budgeting in Financial Control and Performance Evaluation. International Journal Accounting Research. 11:336 <https://www.walshmedicalmedia.com/open-access/the-role-of-budgeting-in-financial-control-and-performance-evaluation.pdf>